

9

Nasledujúce ráno som na seba navliekol skoro všetko oblečenie, čo som mal. Nielen preto, že na Ladožskom jazere malo byť pri silnom vetre dvadsať stupňov pod nulou, no takto som toho nemusel toľko niesť. Obul som si kapce, na ne natiahol galoše, do nich zasunul svoj fínsky nožík.

Tetuška dala mame väčšinu konzerv s jedlom a polovicu rubľov, čo jej zostali. Mama bola ohromená. „Kde si to všetko vzala?“ zvolala.

„Odkladala som to už od revolúcie!“ odvetila tetuška. „Veď uvidíš sama. Keď sa skončí táto vojna, budeš už navždy žiť tak, akoby ďalšia bola za rohom. Pobalila som konzervy a peniaze na cestu aj nám. Nikdy nevieš, kedy ti konzerva fazúľ môže zachrániť život!“

Keď mama zapálila sviečky, posledný raz som sa porozhliadol po našom byte. Poznal som každé jeho tajomstvo, každú puklinu, každý roh, presne som vedel, ako ho zlaté lúče svetla naplňajú počas jesenných popoludní a ako naň nekonečne dlho padá letný súmrak. Povedal som mu zbohom a slúbil som mu, že sa vrátim.

S tetuškou sme si mohli zobrať jednu batožinu na osobu. Ona si vzala obitý kožený kufor a ja som mal tmavú plátennú cestovnú tašku. Zbalil som si do nej tých niekoľko málo kusov oblečenia, ktoré som nemal na sebe, concertino, zopár konzerv a holiacu súpravu po otcovi. Vzal som naše batožiny a čakal som s tetuškou na chodbe, kým mama zamkla dvere. Zišli sme po schodoch a vyšli sme na ulicu. Potom sme sa postavili k ceste a čakali sme. V tichu rána sme sa s mamou držali za ruky... lúčili sme sa bez slov. Dodávka z Kirovovej továrne, ktorá nás mala vziať k jazeru, prišla takmer okamžite. Bol som za to vďačný. Keby sme sa lúčili ešte o minútu dlhšie, nemal by som síl opustiť ju.

Vodič vystúpil a otvoril zadné dvere dodávky. Vnútro dodávky tvoril vysoký úzky priestor s drevenými lavicami oproti sebe. Vodič pomohol tetuške vyliezť hore. Stisol som mame ruku a otočil som sa k nej. Po tvári mi stekali slzy.

„Buď dobrý, Ivan,“ zašepkala. „A silný.“ Prikývol som. „Lúbim ťa.“ Hodil som sa jej okolo krku a v tej chvíli som si vôbec nevedel predstaviť, že ju niekedy pustím zo svojho objatia.

Natiahol som sa a pobožkal som ju na obe líca. Napokon som sa jej posledný raz pozrel do očí naplnených

slzami, otočil som sa a nastúpil som do dodávky. Vodič zatvoril zadné dvere a auto sa pohlo. Tetuška si položila ruky na moje.

Náhle som spanikáril a hnal som sa k malému štvorcovému okienku vzadu. Na chvíľu sa mi podarilo rozoznať mamu, ako nám máva na rozlúčku na tmavej ulici. Kýval som jej naspäť a kričal som: „Zbohom, zbohom! Vrátim sa!“, akoby ma mohla počuť. Vtom sme zašli za roh a ona zmizla. Vo svojom živote som veľakrát počul výraz *zložené srdce*, no až v tej chvíli som zakúsil, čo to znamená.

Odstúpil som od okienka a posadil som sa na lavicu k tetuške. „To najhoršie máš za sebou,“ ozvala sa tetuška.

„Áno,“ tváril som sa, že súhlasím. V skutočnosti som si však nevedel predstaviť, ako môže čokoľvek byť lepšie bez mamy.

Vyzdvihli sme ešte desať ľudí – všetko ženy a deti – až napokon ostalo miesto len na státie. Ženy zápasili s ťažkými preplnenými kuframi a deti, všetky vo veku tri až sedem rokov, boli nezvyčajne tiché. Asi aj ony vycítili, že sa deje niečo vážne.

Mama mi vysvetlila, že najprv nás vezmú na Fínsku železničnú stanicu. Potom pôjdeme vlakom alebo nákladným autom do prístavu pri západnom brehu Ladožského jazera, pravdepodobne do mesta Osinovec, ktoré je odtiaľ asi štyridsať kilometrov. Tam sa vydáme na cestu cez Ladožské jazero.

Na Fínskej stanici vládol chaos. Len vďaka húževnatosti nášho vodiča z Kirovovej továrne sme sa po dvoch hodinách čakania dostali do jedného z nákladiakov, ktoré boli určené na jazdu cez jazero. Všetci pasažieri z našej dodávky z Kirova zostali s nami. Hoci sme si vymieňali priateľské pohľady a zdvorilosti, do rozhovorov sme sa nepúšťali.

Hneď na začiatku sa ukázali dva nedostatky našej cesty. Prvým bolo, že korby nákladiakov určené na prechod po jazere boli z boku otvorené; plachta zakrývala iba vrch auta. Počas celej cesty sme mali stáť bez toho, aby sme boli chránení pred vetrom, snehom a mrazom. Druhým problémom bol náš vodič. Keďže všetci schopní muži boli na fronte, armáde zrejme nezostávalo nič iné, než vziať kohokoľvek ako-tak použiteľného. A tak sa naše životy ocitli v rukách šoféra menom Janik.

Mohol mať približne sedemdesiat rokov. Fajčil jednu cigaretu za druhou: bol to ten druh cigariet, ktoré si ľudia súľali zo sušených listov do starého novinového papiera. Tých niekoľko predných zubov, čo mu ostalo, mu vyčnievalo z úst ako hrozivo sa šklabiace žltohnedé náboje. Ako vyzeral, tak sa aj správal: bol hrubý, zlostný a panovačný. Ak chvíľu nevyplúval hnedé chrchle, začal chripieť.

„Počúvajte ma,“ vyštekol vo chvíli, keď sme vyhodili naše batožiny na otvorenú korbu nákladiaka a začali sme sa štverať hore za nimi. „Pevne sa držte. Ak niečo vypadne von – alebo niekto – je to vaša smola. Nebudeme sa po vás vracat.“ V šoku sme sa kradmo pozreli jeden na druhého. Janik si odpľul na zem.

„V nákladiaku sa neje, nepije, neciká.“ Niektoré ženy sa pri týchto krutých slovách strhli. „Pôjdeme odtiaľto do Osinovca, to je asi štyridsať kilometrov. Potom po jazere do Kobony. To je ďalších tridsať kilometrov. Ak na nás Nemci budú strieľať, ideme ďalej. Ak niekoho zasiahnu, ideme ďalej. Rozumieme sa?“ Pasažieri, alebo skôr rukojemníci, zamrmlali na súhlas. „Chyťte sa niečoho. Odchádzame.“ Otočil sa a nastúpil do kabíny.

Na moje prekvapenie a zdesenie motor zaškrípал, zaklepal, ale nenaskočil. Janik to skúsil znova; tentoraz držal kľúč v zapalovaní dlhšie. Znelo to, akoby okolo prechádzal starý rozhegáný vlak. Na tretí pokus motor len zastonal a stíchol. Sledoval som Janika cez zadné okienko jeho kabíny. Zvesil hlavu, ale ruku držal stále na kľúči. Po niekoľkých minútach čakania znova otočil kľúčom a zrazu auto naštartovalo tak rýchlo a ľahko, akoby práve vyšlo z výrobnéj linky.

Všetci sme si hromadne vydýchli. Auto si potácavo razilo cestu mrazivým ranným vzduchom. Niekoľko ľudí stratilo rovnováhu a odhodilo ich k nízkym dreveným bočniciam. Ľahko sa mohlo stať, že pri nejakej nerovnosti na ceste cez ne niekto prepadne. Jedna matka si odmotala šál, pripevnila ho svojmu dieťaťu k opasku a druhú časť priviazala o drevenú dosku bočnice. Niektoré matky to potom urobili tiež.

Šli sme rýchlo a onedlho sme boli mimo mesta. Krajina tu bola ohromujúco rozľahlá. Veľké vzdialenosti medzi farmárskymi usadlosťami však nevyvolávali dojem ničím nerušenej idylky. Namiesto toho pôsobila celá krajina

skôr zraniteľne. Mimovoľne som siahol k nožu ukrytému v kapcoch, čo neuniklo tetuške.

„Ivan, potrebovala by som niečo z kufra.“

Trochu som ustúpil, aby ho mohla otvoriť. So štrnástimi ľuďmi na palube tu nebolo miesta nazvyš. Tetuška si kľakla na popraskanú drevenú podlahu, odistila kovové uzávery a otvorila veko.

„Čo hľadáš?“ spýtal som sa jej.

Po pár sekundách hľadania vytiahla z kufra veľkú kopu červených látkových obrúskov. „Toto!“

„Tetuška, nie sú to obrúsky, ktoré patria k maminmu obrusu? Tie, čo sme použili minulú noc?“

„Presne tie.“ Vzala obrúsky, zatvorila kufor a postavila sa. Vytiahla tri a podala mi ich. „Tu máš. Daj si ich do vreciek.“

Bol som zmätený. Všetky svoje veci musela vtessať do jedného kufra a ona si tam zbalí servítky? „Prečo?“

„Dobre sa vynímajú na snehu.“ Keď videla, že stále nechápem, dodala: „Pozri sa okolo seba, Ivan. Sneh je všade. Farba ti môže zachrániť život. Keď si takúto vreckovku omotáš okolo hlavy alebo na zápästie, alebo ňou budeš len jednoducho mávať, všimnú si Ťa.“

Naklonil som sa k nej a zašepkal som: „Čo tým chceš povedať?“

„Je to lekcia, ktorá ti bude dávať najlepšiu zmysel teraz, keď sme tu a na vlastné oči vidíš kontrast bielej a černej, nie je tak?“ Prikývol som. „Kým dorazíme k východnému brehu jazera, máme pred sebou sedemdesiat kilometrov a ďalších najmenej dvadsať, kým prídeme k mojej švagrinej. Proste si ich daj do vrečka. Pre istotu.“ Nato

si vopchala tri veľké červené servítky do vreciek kabáta a ja som urobil to isté. Cítil som sa ešte objemnejší, ale bol som rád, že som sa práve naučil prvý trik, ako prežiť. Rozhliadol som sa po širokánskej rovinatej krajine a premýšľal som, aké ďalšie lekcie ma ešte čakajú.

Podľa olovenosivej oblohy som usúdil, že o pár hodín bude snežiť. Ženy a deti okolo mňa už začínali vyzeráť unavene a určite boli hladné a smädné. Odrazu sa nákladník zapotácal smerom doľava a začal sa točiť. Stratil som rovnováhu a skoro som spadol; tetušku zvalilo na mňa. Deti prepukli v plač a ich matky sa ich zúfalo snažili utíšiť. Niekoľko ľudí skončilo na podlahe.

Nákladník sa trikrát otočil, kým konečne zastal. Tetuška silno narazila do okna kabíny. „Čo sa stalo?“ skríkla. Janikovu odpoveď sme síce nepočuli, no videli sme, že niečo hľadá na zemi. Keď sa opäť posadil, držal v ruke svoju vlastnoručne ušúľanú cigaretu. Vytiahol zapaľovač a zapálil si ju.

Tetuška sa ku mne otočila so zúrivým výrazom. „Tomu idiotovi spadla cigareta. Preto sme dostali šmyk,“ zašepkala, aby ju nik nepočul. Zatvorila oči a pokúšala sa upokojiť. „Nikomu to nehovor.“

„Čo ak niečo také spraví na jazere?“ pošeplal som jej do ucha.

„Už sme na ceste, Ivan. Jediné, čo môžeme urobiť, je dávať pozor a byť pripravení, ak nastanú problémy.“

„Problémy?“ zachvel som sa. „Napríklad aké?“

„Napríklad nijaké,“ odsekla stroho. „Poďme, teraz sa otoč a dávaj pozor na Janika.“

Našťastie mu už nič nespadlo, takže sme bez ďalšej ujmy dorazili do Osinovca. Na rozdiel od rušnej Fínskej stanice, ktorá bola plná ľudí a áut, bolo toto miesto celkom tiché. Po tom, čo nás pri brehu jazera zastavili dvaja strážnici, sme pomaly prešli do zóny, kde čakalo ďalších päť nákladných áut. Vo všetkých boli ženy a deti. Ktosi v uniforme nás nasmeroval, aby sme sa postavili do radu za piate vozidlo.

Vtom, po niekoľkých minútach čakania pri bežiacom motore, motor odrazu zhasol. Zatvoril som oči a vzdychol som si. Na moje prekvapenie však naskočil hneď na prvý pokus. Muž v uniforme zaklopal Janikovi na okno. Jasne sme počuli, čo hovorí: „Nevypínajte motor. Držte sa päť metrov za vozidlom pred vami. Nie viac. Za vami už nik nepôjde. Veľa šťastia.“

Poobzeral som sa, že hádam ešte dostaneme nejaké inštrukcie a rady, ale toto bolo všetko. Pred nami sa rozprestieralo Ladožské jazero, najväčšie jazero v Európe. Jeho snehová pokrývka stierala rozdiel medzi ním a jeho brehmi. Akosi som sa nazdával, že to tu bude riadiť armáda, že na to dozrie. No bola to naivná predstava. Všetkých mužov bolo treba na fronte.

„Daj mi ruku,“ oslovila ma tetuška. „Pozeraj sa smerom dopredu.“ Prikývol som, otočil som sa dopredu a vložil som svoju ľavú ruku do tetuškinkej pravej.

Nastal ten okamih. O chvíľu začneme prechádzať cez zamrznuté jazero. Už nebolo cesty späť.

ZAŠA

PRÍBEH VÝNIMOČNÉHO PSA

RANDI BARROW

Z anglického originálu *Finding Zasha*, ktorý vydalo vydavateľstvo Scholastic v New Yorku v roku 2013,

preložila Eva Krajičková

Vydalo vydavateľstvo Albatros v Bratislave v roku 2019
v spoločnosti Albatros Media Slovakia, s. r. o., so sídlom
Mickiewiczova 9, Bratislava, Slovenská republika.

Číslo publikácie 2 006

Obálka Luke Tomski

Sadzba Petra Jasovská

Jazyková redaktorka Katarína Vilhanová

Zodpovedná redaktorka Lucia Krajičková

Technická redaktorka Jana Urbanová

1. slovenské vydanie

Tlač FINIDR, s. r. o., Český Těšín

Cena uvedená výrobcom predstavuje nezáväznú
odporúčanú spotrebiteľskú cenu.

© Albatros Media Slovakia, s. r. o., 2019

Všetky práva sú vyhradené. Žiadna časť tejto publikácie sa nesmie kopírovať a rozmnožovať za účelom rozširovania v akejkoľvek forme alebo akýmkoľvek spôsobom bez písomného súhlasu vydavateľa.

ALBATROS MEDIA

Objednávky kníh:
www.albatrosmedia.sk
e-shop@albatrosmedia.sk

tel.: 02/4445 2046